

10.01.2025

POL-2024-184195

Oikeusministeriö
lausuntopalvelu.fi

Viite: oikeusministeriön lausuntopyyntö VN/24159/2023, 16.12.2024

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikosuhrimaksusta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

1 Asia

Oikeusministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikosuhrimaksusta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta ja kiinnittämään lausunnossa erityistä huomiota esitysluonnoksen sisältämään vaikutusten arviointiin. Oikeusministeriö on pyytänyt antamaan lausunnon vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön viimeistään 10.1.2025.

Lausuntopyynnön mukaan esityksessä ehdotetaan, että rikosuhrimaksun rahamääriä korotetaan 50 prosentilla. Vankeusuhkaiseen rikokseen syyllistyneelle henkilölle määrättävä 40 euron rikosuhrimaksu nousisi 60 euroon ja 80 euron maksu 120 euroon. Yhteisöosakkoon tuomittavan oikeushenkilön rikosuhrimaksu nousisi 800 eurosta 1 200 euroon. Lisäksi maksun oikeasuhtaisuuden turvaamista koskevaa säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan oikeushenkilöä. Rikosuhrimaksua ei saisi määrätä, jos se olisi rahamäärältään suurempi kuin oikeushenkilölle tuomittava yhteisösakko.

Rikosuhrimaksujen korottamisen tavoitteena on turvata rikoksen uhreille tarpeellisten tukipalveluiden saatavuutta sekä edistää rikollisuudesta aiheutuvien haittojen ja kustannusten oikeudenmukaista jakamista. Samalla vastataan rahan arvon muutosten aiheuttamiin rikosuhrimaksujen korotustarpeisiin. Esitys tukee myös varautumista lähivuosina täytäntöön pantaviin uusiin EU:n velvoitteisiin, jotka vaikuttavat tukipalveluilta vaadittavaan vähimmäistasoon ja palveluiden rahoitustarpeisiin.

2 Lausunto

1. Lain 3 §:n maksun määrää koskevat muutokset

Poliisihallitus kannattaa rikosuhrimaksun määrien korottamista esitetyllä 50 prosentilla, sillä lain säätämisestä ja maksujen tarkastamisesta on kulunut

kauan aikaa, jona rahanarvo on muuttunut huomattavasti. Maksujen määrien muuttaminen on perusteltua myös siitä näkökulmasta, että rikoksenteekijöiden rikosuhrimaksuista valtiolle saatavat tuotot kattaisivat suuremman osan yleisten tukipalvelujen ja uhrien auttavan puhelimen valtionavustuksesta. Lisäksi muutos on perusteltu EU- ja kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi sekä riittävien tukipalvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Esitetty korotus on Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kohtuullinen myös rikosenteekijän näkökulmasta.

Poliisihallitus kiinnittää näiltä osin huomiota siihen, että eduskunta on loppuvuodesta 2024 hyväksynyt rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovellusta annetun lain (*sovittelulaki*) muutoksen (HE 130/2024 vp), jonka mukaan soviteltavaksi ei saa ottaa eräin poikkeuksin niin sanottua lähisuhdeväkivaltarikosta. Eduskunta on vastauksessaan 153/2024 vp edellyttänyt, että hallitus vahvistaa ja kehittää vanhempien, perheiden sekä lähisuhdeväkivallasta epäiltyjen ja uhrien tukea ja palveluja sekä palveluihin ohjausta samoin kuin huolehtii tuen ja palvelujen riittävästä rahoituksesta lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Myös lakivaliokunta on pitänyt mietinnössään LaVM 10/2024 vp välttämättömänä, että lähisuhdeväkivallan sovitte- lusta luovuttaessa erityistä huomiota kiinnitetään riittävien tukipalvelujen ja palveluohjauksen turvaamiseen ja ryhdytään välittömiin toimiin palveluohjauksen sekä tukipalveluiden vahvistamiseksi ja resursoimiseksi. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan myös sovittelulain muutoksen johdosta on hyvin ajankohtaista ja tärkeää, että tukipalvelujen rahoitus turvataan jatkossa.

2. Lain 4 §:n maksun määräämistä koskevat muutokset

Poliisihallituksella ei ole lausuttavaa muutoksista.

3. Esitysluonnoksen vaikutukset

Luonnoksessa esitettävillä muutoksilla on vaikutuksia poliisin tietojärjestelmiin, koska rikosuhrimaksu määrätään myös sakkomenettelyssä, jos käsiteltävästä rikoksesta säädetty rangaistus on enintään kuusi kuukautta vankeutta. Rikosuhrimaksu määrätään muun muassa seuraamuksina liikenne- turvallisuuden vaarantamisesta ja kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta. Sakkomenettelyssä rikosuhrimaksu lisätään kiinteänä summana sakon kokonaisuuteen.

Muutoksia on tehtävä kolmeen tietojärjestelmään, joita ovat poliisiasian tietojärjestelmä (PATJA), poliisin operatiivinen lomakesovellus (POLO) ja liikennevalvontasovellus (LVS). Käytännössä järjestelmiin muutetaan käytettävän rikosuhrimaksun suuruus, minkä lisäksi on huolehdittava lievemmän lain periaatteen mukaisesti siitä, ettei muutettavaa summaa käytetä takautuvasti. Poliisihallituksen järjestelmäkehitykseen vuodelle 2025 varattu rahoitus ei riitä muutosten toteuttamiseen, minkä takia niiden toteuttaminen edel-

lyttää jonkin verran lisärahoitusta. Poliisihallitukselle muutoksista aiheutuvien kustannusten määrä on arvioltaan enintään 20 000 euroa, mutta niiden tarkempi määrä on Poliisihallituksella selvityksessä.

4. Muuta

Poliisihallitus toteaa, että esitysluonnoksessa ei ole tarkasteltu esitettyjen korotettujen rikosuhrimaksujen suhdetta taannehtivan lainsäädännön kieltoon. Rikosuhrimaksu on oikeudelliselta luonteeltaan rinnastettavissa rikosoikeudellisen seuraamukseen, jota koskee rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvä taannehtivan rikoslain kielto (KKO 2017:92). Poliisihallitus pitääkin perusteltuna, että lakiehdotuksessa olisi esimerkiksi siirtymäsäännös, jossa olisi todettu, vaikuttaako rikoksen tekoaika taikka rangaistuksen tuomitsemis- tai määräämishetki siihen, mitä lakia rikosuhrimaksun määräämiseen sovelletaan.

Poliisijohtajan sijaisena
poliisiylitarkastaja

Vesa Pihajoki

Poliisitarkastaja

Olga Larinkari

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 10.01.2025 klo 10:35. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Jakelu

oikeusministeriö

Tiedoksi

Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisihallitus, esikunta